

Strategiplan for skolebibliotek i den videregående skolen i Troms 2009-2012

Strategiplan for skolebibliotek i den videregående skolen i Troms 2009 – 2012
ble vedtatt av et enstemmig fylkesting i mars 2009.

Tromsø 2009

Strategiplan for skolebibliotek i den videregående skolen i Troms 2009-2012

Målet med *Strategiplan for skolebibliotek i den videregående skolen i Troms 2009-2012* er å utvikle skolebiblioteket til en god læringsarena for elevene og et ressurscenter for lærerne. Alle strategier og tiltak skal reflektere dette målet. Planen er delt i fire satsingsområder:

- Skolebiblioteket: et felles ansvar
- Kompetanseheving
- Tilgjengelig skolebibliotek
- Samarbeid

Strategiplanen er forankret i:

Fylkestingsmelding 1:2006. Det kunnskapsrike nord

Kunnskapsløftet

Bibliotekreform 2014

St. meld. nr 31(2007-2008) Kvalitet i skolen

St. meld. nr. 35 (2007-2008) Mål og mening

For å kunne nå målene i *Kunnskapsløftet* er det viktig å ha velorganiserte skolebibliotek, som gjenspeiler tilbudene og arbeidsmåtene for den enkelte skole. Organisering av skolebiblioteket og de tilbudene som gis, må ta utgangspunkt i den generelle delen av *Kunnskapsløftet*, som sier noe om hvordan skolegangen skal forme elevene.

Bakgrunn og arbeid med planen

Arbeidet med *Strategiplan for skolebibliotek i den videregående skolen i Troms 2009-2012* starta i mars 2007. Det blei da gjennomført en undersøkelse retta mot skolebibliotekarene i videregående skole. Spørsmålene tok utgangspunkt både i tiltakene og selve teksten i *Handlingsplan for skolebibliotek i Troms 2002-2005*. Samtlige skolebibliotekarere svarte på undersøkelsen. Det påfallende med svarene var at svært få av tiltakene i denne planen var gjennomført. Før planen blei satt ut i livet, var den blitt vedtatt både av utdanningsutvalget og kulturutvalget i Troms fylkeskommune. *Handlingsplan for skolebibliotek i Troms 2002-2005* finnes på www.tromsfylke.no/skolebibliotek.

Tiltakene, som blei foreslått i planen fra 2002, er forhold man fortsatt ønsker å få gjort noe med. Dette kom tydelig fram på fagforum for skolebibliotekarene i videregående skole som blei arrangert i april 2007 på Bardufosstun. Siden har det vært gjennomført spørreundersøkelser blant elever, lærere og rektorer. Resultatene fra undersøkelsene har vært diskutert i arbeidsgruppa som blei nedsatt for å arbeide med strategiplanen. Arbeidsgruppa har vært satt sammen av representanter for skolebibliotekarene, lærerne, rektorene, elevene og utdannings-etaten og fylkesbiblioteket.

Tiltakene i denne planen er utarbeidet av arbeidsgruppa på bakgrunn av undersøkelsene. Tiltakene har vært forelagt skolebibliotekarene på fagforum i april 2008, de har vært på høring, blitt presentert på konferansen "Strategiplan for skolebibliotek i Troms" 11.-12. november 2008 og presentert på rektormøtet 28. januar 2009.

Mål:

- Utvikle skolebiblioteket til en god læringsarena for elevene og et ressurscenter for lærerne

Tiltakene i strategiplanen er utarbeidet for å kunne oppnå dette målet. Undersøkelsen viser at skolebiblioteket som læringsarena er hovedsaken for skolebiblioteket. Skolebiblioteket som læringsarena innebærer tilrettelegging for elevenes læring.

Skolebibliotekarenes organisatoriske plassering sammen med det pedagogiske personalet er viktig i denne sammenhengen, fordi disse profesjonene skal samarbeide om å tilrettelegge og utvikle skolebiblioteket som læringsarena for elevene. Da arbeidet med planen starta våren 2007, var bare sju skolebibliotekarer organisert under pedagogisk ledelse. I prosessen med arbeidet med planen har alle skolebibliotekarene fått ny organisatorisk plassering.

For å nå målene i planen, må tiltakene følges opp. Fylkesutdanningssjefen har ansvar for dette arbeidet i tillegg til å gjennomføre ei årlig evaluering.

Bibliotekfaglig kompetanse i kombinasjon med pedagogisk kompetanse er nødvendig for å utvikle skolebibliotekene til gode læringsarenaer. Kompetanseheving i skolebibliotek som pedagogisk ressurs og bruken av det må gis både til skolebibliotekarer og lærere. Når ideen om skolebibliotek som pedagogisk ressurs er forankra hos personalet, kan det utvikles til en god læringsarena for elevene.

Skolebiblioteket som læringsarena skal være organisert, fysisk og digitalt, på en slik måte at elevene lett finner det de søker av bøker og andre medier til sitt arbeid. Skolebiblioteket skal alltid være tilgjengelig for elevene, og det skal invitere elevene til bruk.

Skolebiblioteket har en viktig funksjon når det gjelder informasjonskompetanse og kan også bidra til å høyne den digitale kompetansen blant elever og lærere. Den læringsplattformen som til enhver tid brukes av fylkeskommunens skoler er en viktig informasjonsarena for skolebiblioteket og møteplass for elevene og bibliotekaren. Læringsplattformen skal være en møteplass for alle som jobber i skolebibliotekene, men kan også fungere som møteplass mellom lærerne og skolebibliotekarene.

Arbeidet med leseutvikling og litteraturformidlingsprosjekter har hatt positiv effekt og arbeidet må videreføres.

Voksne med rett til videregående opplæring har gjerne et annet bibliotekbehov enn de unge elevene i videregående skoler. Et samarbeid mellom skolebibliotekene, folkebibliotekene og utdanningsetaten kan gi denne gruppa et tilpasset bibliotektilbud.

Skolebibliotekene i Troms inngår nå i et samsøk som kan gjøres i de elektroniske bibliotekatalogene til mange av folke-, skole- og fagbibliotekene i fylket. I tråd med intensjonene i *Bibliotekreform 2014*, skal det utredes om skolebibliotekene i Troms skal utvikle en felles katalog som vil gi alle elevene i fylket et likt tilbud. De felles skolebibliotekressursene vil kunne utnyttes til beste for hele fylket.

Skolebiblioteket: et felles ansvar

Kvaliteten på elevenes læring er avhengig av flere faktorer, blant annet et godt skolebibliotektilbud integrert i skolens pedagogiske virksomhet. Gode skolebibliotektilbud må utvikles i samarbeid mellom flere parter i skolesamfunnet, fra elevene til beslutningstakerne og skoleeierne.

Skolebiblioteket har ofte vært sett på som skolebibliotekarens ansvar alene, og i noen tilfeller identifisert med skolebibliotekaren. Dette bekreftes av undersøkelsen gjort i forkant av strategiplanen. Flere lærere peker imidlertid i sine svar på at de også bør kjenne sitt ansvar for å bidra til utvikling av skolebiblioteket. Noen rektorer ønsker at skolebibliotekarene skal fremme skolebiblioteket og skolebibliotekets interesser tydeligere. Skolebibliotekarene sier imidlertid i sine svar at de ofte får for liten mulighet til å presentere skolebiblioteket. Samlet viser svarene at representanter fra forskjellige grupper og profesjoner i skolen mener at utvikling av skolebibliotekene er et felles ansvar. Denne holdningen er i overensstemmelse med uttalelser fra Kunnskapsdepartementet om det varslede Skolebibliotekprogrammet som sier at skolebiblioteket skal integreres bedre i skolen. Den enkelte skole under rektors ledelse har ansvar for å integrere skolebiblioteket i skolens pedagogiske virksomhet, mens det er utdanningsetaten ved opplæringsjefen som har det overordnede ansvaret.

Tiltak 1

Etablere utviklingsgruppe for skolebiblioteket

Målet om å utvikle skolebiblioteket til å bli en god læringsarena for alle elevene og ressurscenter for lærerne, forutsetter at utvikling av skolebiblioteket blir et felles ansvar i skolen. Elever, lærere, rektorer og skolebibliotekarer må sammen arbeide for å utvikle skolebiblioteket. Det må etableres utviklingsgruppe for skolebiblioteket på hver skole, med representanter fra de nevnte gruppene. Ei slik gruppe skal vise at utvikling av skolebiblioteket er et felles ansvar i skolene.

Rektor har ansvar for tiltaket

Tiltak 2

Utarbeide årsplaner for skolebiblioteket

Som en del av arbeidet med å tilrettelegge skolebiblioteket som læringsarena for elevene og ressurscenter for lærerne er det nødvendig å utarbeide årsplaner for skolebiblioteket. Årsplanen må forankres i skolens virksomhetsplan, skolens tilbud og klassetrinn, og vise aktiviteter hvor skolebiblioteket spiller en rolle. Dette kan være tema- og prosjektarbeid, særemer, brukeropplæring for elever, brukeropplæring for lærere, utlån og innlån av gratis lærebøker, lesestimuleringstiltak og eksamensperioder.

Skolebibliotekaren har ansvar for tiltaket

Tiltak 3

Institusjonalisere fagforum som møtearena

Fagforum er en felles møtearena for alle skolebibliotekarene i den videregående skolen. Dette er et forum for erfaringsutveksling, informasjon og planlegging. Forumet har en sentral rolle i gjennomføring av planen. Fagforumet må organiseres slik at dette blir en god faglig møteplass.

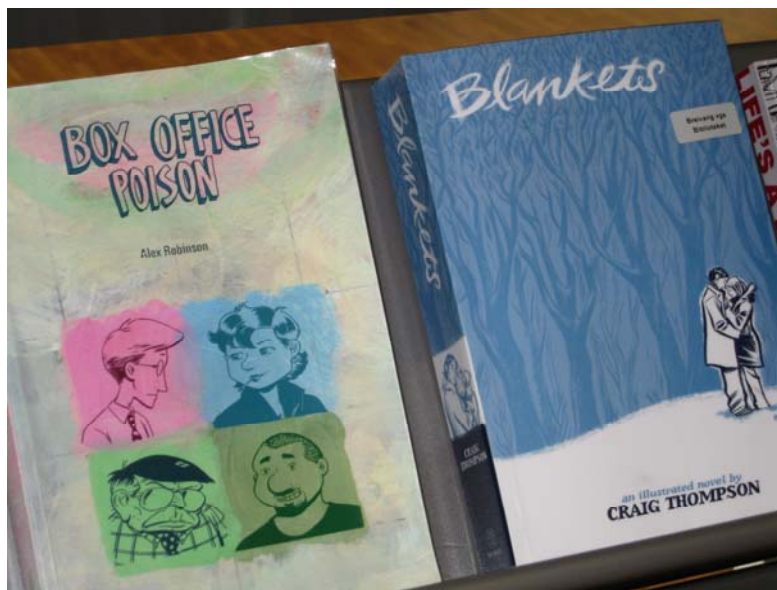
Utdanningsetaten har ansvar for tiltaket

Tiltak 4

Vurdere å etablere koordinatorfunksjon for skolebibliotekene

En koordinator skal være pådriver i skolebibliotekspørsmål og skolebibliotekenes kontaktperson i forhold til utdanningsetaten og fylkesbiblioteket. Koordinatoren skal også ha kontakt med systemleverandøren og leverandører av digitale ressurser. Koordinatoren skal arrangere møter og kurs for skolebibliotekarene og samarbeide nært med utdanningsetaten og fylkesbiblioteket for blant annet å følge opp strategiplanen for skolebibliotek i Troms og skolebibliotekprogrammet utarbeidet av Kunnskapsdepartementet.

Utdanningsetaten er ansvarlig for tiltaket

Kompetanseheving

Kompetanse er avgjørende for kvalitet. Kompetanseheving er etterutdanning og videreutdanning, hvor etterutdanning er uformell kompetanseheving og omfatter etterutdanningskurs, møter og nettverksarbeid, mens videreutdanning er formell kompetanseheving og gir studiepoeng. For å kunne nå målene om bruk av skolebibliotek er det nødvendig med kunnskap om skolebibliotek på alle nivåene i skolen, fra beslutningstakerne til elevene.

Tiltak 5**Gjennomføre brukeropplæring for elevene**

Elevene skal ha opplæring i bruk av skolebiblioteket, og opplæringa må knyttes til læringssituasjoner slik at elevene gjør seg best mulig nytte av den. Brukeropplæring er mer enn informasjon om skolebiblioteket, og må inngå i skolens opplæringsplan. Opplæring i informasjonskompetanse, kildekritikk og i bruk av digitale medier er områder som må vektlegges.

Rektor har ansvar for tiltaket

Tiltak 6**Gjennomføre opplæring for lærere i bruk av skolebiblioteket som læringsarena for elevene**

Lærernes holdninger til - og kompetanse om bruk av skolebiblioteket i læringsarbeidet er viktig for elevenes bruk av skolebiblioteket. Lærerne må derfor samarbeide med skolebibliotekarene for å tiltrettelegge og utvikle skolebiblioteket som læringsarena. Lærerne må kunne veilede elevene i bruk av skolebiblioteket, og det må være et særlig fokus på informasjonskompetanse og kildekritikk. Det må vurderes å utarbeide et felles opplegg for de videregående skolene i fylket.

Utdanningsetaten har ansvar for tiltaket

Tiltak 7

Felles kompetansehevingstiltak innafør skolebibliotekområdet for skolebibliotekarere og lærere

For å kunne utvikle skolebiblioteket til en god læringsarena i videregående skole i Troms, må skolebibliotekarene, lærerne og skoleledelsen ha en felles forståelse for hva skolebiblioteket er og hvilke muligheter som ligger i bruken av det. For å få dette til, må det gjennomføres felles kompetansehevingstiltak som fokuserer på skolebiblioteket. Kompetansehevings-tiltakene kan være alt fra felles planleggingsmøter til større kurssamlinger.

Utdanningsetaten har ansvar for tiltaket

Tiltak 8

Pedagogisk kompetanseheving av skolebibliotekarene

Skolebiblioteket som læringsarena er et pedagogisk tilbud. Det er derfor naturlig at skolebibliotekarene har kompetanse i å veilede elevene i bruk av skolebiblioteket som læringsressurs og i tilrettelegging av skolebiblioteket som læringsarena. Det må derfor legges til rette for at skolebibliotekarene får mulighet til pedagogisk kompetanseheving i bibliotek som læringsarena og pedagogisk ressurs.

Utdanningsetaten har ansvar for tiltaket

Tilgjengelig skolebibliotek

Skolebibliotekene er en arena for læring og skal derfor være tilgjengelig for elevene gjennom hele skoledagen, jmfør Opplæringslova. Skolene må ha en plan for hvordan dette kan ivaretas når skolebiblioteket ikke er bemannet. Skolebiblioteket er dessuten møteplass for kulturelle aktiviteter, som blant annet Den kulturelle skolesekken. Skolebiblioteket er også en sosial møteplass for elevene.

Tiltak 9

Innføre sjølbetjent utlån

Sjølbetjent utlån vil gjøre skolebibliotekets samlinger og lærebøkene lettere tilgjengelig for elevene og lærerne, fordi utlån av bøker og andre media ikke er avhengig av skolebibliotekaren. Mange elever er dessuten vant med sjølbetjent lån fra grunnskolen og folkebiblioteket.

Rektor har ansvar for tiltaket

Tiltak 10:

Ta i bruk læringsplattformen Fronter som verktøy for skolebiblioteket

For å utnytte biblioteket som læringsarena må også biblioteket aktivt bruke Fronter, som er det sentrale pedagogiske verktøyet i de videregående skolene i Troms. Skolebibliotekarene må ha kompetanse på linje med lærere i bruk av programmet. Det må etableres ei arbeidsgruppe som kan se på hvilke muligheter som ligger i bruken av Fronter som verktøy for opplæring og markedsføring av biblioteket. Lik praksis for alle skolene vil være en fordel for elever, lærere og skolebibliotekarer.

Utviklingsgruppa har ansvar for tiltaket

Tiltak 11

Planløsning og innredning skal være tilpasset skolebiblioteket som læringsarena

Planløsning og innredning i skolebiblioteket må være utformet med tanke på skolebiblioteket som læringsarena. Det skal blant annet være ulike former for arbeidsplasser: Stille for den enkelte, gode arbeidsplasser for grupper og arbeidsplasser for en litt mer avslappet situasjon. Samlingene må være organisert og plassert slik at de er lett tilgjengelig ut fra elevenes arbeidssituasjon.

Utviklingsgruppa har ansvar for tiltaket

Tiltak 12

Utvikle skolebibliotekets samlinger i tråd med skolens tilbud

Samlingene, som skal omfatte alt fra bøker, tidsskrift, aviser, film, musikk og digitale medier, må utvikles i tråd med skolens tilbud og *Kunnskapsløftet*. Det skal tas et ekstra hensyn til samisk språk og kulturkunnskap og flerspråklige tilbud. Lærerne skal trekkes inn i arbeidet med samlingsutvikling sammen med skolebibliotekarene.

Skolebibliotekaren har ansvar for tiltaket

Samarbeid

Utvikling av gode skolebibliotek er avhengig av godt samarbeid innad i skolen, men også mellom skolen og andre parter. Det faglige og kollegiale samarbeidet mellom skolebibliotekarene i fylket skal ivaretas. Skolebibliotekarene skal enkeltvis og som gruppe samarbeide med en eventuell koordinator for skolebibliotek, fylkesbiblioteket og utdanningsetaten.

Det vil i flere tilfeller være naturlig å etablere samarbeid mellom skolebibliotek og folkebibliotek og mellom skolene. Det må også være et samarbeid mellom rektorene og utdanningsetaten. *Lov om folkebibliotek* stadfester at fylkesbiblioteket skal ha et avtalefestet samarbeid med fylkeskommunens skoleledelse og at fylkesbibliotekets faglige kompetanse stilles til rådighet for skolemyndighetene.

Tiltak 13

Legge til rette for utvikling av litteraturformidlig og lesestimulering

Det må legges til rette for litteraturformidling og lesestimuleringsprosjekter. Prosjektet Troms ungdom leser har sitt utspring i *Handlingsplan for skolebibliotek i Troms 2002-2005*. Det ble ytterligere forsterket gjennom tiltaksplanen *Gi rom for lesing*. Tiltaket er godt forankra på flere skoler, men bør videreutvikles i samarbeid med norsklærere for blant annet å tilpasses norsk som totimersfag.

Fylkesbiblioteket har ansvar for tiltaket

Tiltak 14

Sørge for et godt skolebibliotektilbud til voksne som tar videregående opplæring

Folkebiblioteket vil i noen sammenhenger være mer egnet som studiebibliotek for voksne som tar videregående opplæring. Et samarbeid mellom skolebibliotek i den videregående skolen og folkebibliotekene er nødvendig for å sikre et godt skolebibliotektilbud for voksne som tar videregående opplæring, jmfør *Strategiplan for voksenopplæring 2007-2012*.

Skolebibliotekene og utdanningsetaten har ansvar for tiltaket

Tiltak 15**Utredning om innføring av felles elektronisk bibliotek katalog for de videregående skolene**

Katalogene ved de videregående skolene gjøres tilgjengelig gjennom det regionale samsøket i Troms. Det skal likevel utredes innføring av en felles elektronisk bibliotek katalog for de videregående skolene. Ei utredning vil gi den nødvendige forankringa et slikt tiltak må ha før det settes i verk. Det må også utarbeides et felles regelverk for bruk av skolebibliotekenes samlinger. Utredningen skal foreligge 1. desember 2009.

Utdanningsetaten har ansvar for tiltaket

Planen er et samarbeid mellom
Troms fylkeskommunes utdanningsetat
og Troms fylkesbibliotek

Foto: Aud Tåga

TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkasuohkan